

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ-4113-002-02/2014

D/14/505

Tekst ujednolicony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/505 – Gospodarka finansowa Lasów Państwowych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Sylwia Krawczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90566 z dnia 27.05.2014 r. i nr 91895 z dnia 08.10.2014 r. 2. Iwona Gołębiowska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90568 z dnia 27.05.2014 r. 3. Jerzy Bazylewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88767 z dnia 16.06.2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-6, 1267-1268)
Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Bobolice (dalej: Nadleśnictwo).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Potocki Nadleśniczy Nadleśnictwa Bobolice od 3.12.2007 r. (dalej: Nadleśniczy). (dowód: akta kontroli str. 7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność Nadleśnictwa w zakresie prowadzenia gospodarki finansowej w latach 2011-2013.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia stabilna sytuacja majątkowo - finansowa Nadleśnictwa, zwłaszcza w 2013 r., po gwałtownym pogorszeniu wskaźników płynności i rentowności oraz zadłużenia w 2012 r. na skutek dekonstrukcji na rynku drzewnym. W efekcie obniżenia kosztów sprzedaży w 2013 r. zmniejszono stratę na sprzedaży o 79,6 tys. zł (z 564 tys. zł w 2012 r. do 484,4 tys. zł w 2013 r.), mimo dalszego spadku przychodów ze sprzedaży produktów o 2.661,6 tys. zł w porównaniu do 2011 r. (w którym wystąpił wzrost cen na rynku drzewnym). Zysk na całej działalności w kwocie 538,4 tys. zł w 2012 r. i 509,5 tys. zł w 2013 r. Nadleśnictwo osiągnęło dzięki pozostałej działalności operacyjnej i finansowej.

Wykonanie etatu cięć określonego w Planie Urządzenia Lasu (dalej: PUL), wg stanu na koniec 2013 r., było proporcjonalne do upływu okresu jego obowiązywania. Prawidłowo realizowano roczne plany pozyskania drewna.

Sprzedaż drewna była prowadzona zgodnie z obowiązującymi zasadami ustalonymi przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (dalej: Dyrektor Generalny LP). Umowy w sposób wystarczający zabezpieczały interes Skarbu Państwa, a w przypadku nieodebrania drewna przez kontrahentów naliczano kary umowne.

Objęte badaniem transakcje gospodarcze były prawidłowo ujmowane w księgach rachunkowych. W stosunku do zaległych należności podejmowano właściwe czynności windykacyjno-egzekucyjne.

Działania Nadleśnictwa związane z odnowieniem drzewostanów były zrealizowane zgodnie z planami, a koszty tych działań prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych.

Zamówienia publiczne na roboty budowlane, a także na usługi z zakresu gospodarki leśnej obejmujące m.in. pozyskanie i zrywkę drewna były udzielane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych² (dalej: PZP).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Rozliczenia z funduszem leśnym były dokonywane prawidłowo i terminowo.

III. Wyniki kontroli

1. Działania Nadleśnictwa w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej.

Opis stanu
faktycznego

1. Przychody z działalności podstawowej Nadleśnictwa stanowiła głównie sprzedaż drewna w stanie nieprzerobionym. Podstawą ustalenia etatu cięć na lata 2011-2013 była wielkość grubizny przewidziana w PUL do pozyskania. Obowiązujący w Nadleśnictwie PUL, obejmujący lata 2009-2018³, określał zadania dotyczące etatu miąższościowego użytków głównych w ilości nie większej niż 952.756 m³ grubizny drewna netto⁴, w tym: etat cięć w użytkowaniu rębnym 465.756 m³, etat cięć w użytkowaniu przedrębnym 487.000 m³. Średnioroczny plan pozyskania drewna wynosił 95,27 tys. m³ (1/10 planu na lata 2009-2018).

W oparciu o etat 10-letni zawarty w PUL oraz coroczne analizy dotyczące wykonania zadań gospodarczych, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku (dalej: RDLP) przesyłała projekt planu cięć na dany rok, z podziałem na użytki rębne i przedrębne, natomiast Nadleśnictwo typowało drzewostany ujmowane w planie pozyskania drewna. Po pozytywnej weryfikacji drzewostanów i uwzględnieniu wyników szacunków brakarskich powstawał plan cięć na dany rok⁵, który po zatwierdzeniu przez Dyrektora RDLP stawał się obowiązującym planem Nadleśnictwa. Planowana wielkość pozyskania drewna (grubizny) wynosiła w każdym z badanych lat 105 tys. m³.

Wartość przychodów ze sprzedaży drewna – na etapie prowizorium planu finansowego - prognozowano w oparciu o ceny uzyskane ze sprzedaży drewna w poszczególnych grupach handlowo-gatunkowych w roku poprzednim⁶. Po rozstrzygnięciu procedur sprzedaży drewna na dany rok korygowano wartość przychodów przyjmując do planu zasadniczego ceny drewna uzyskane ze sprzedaży. Wartość planowanych przychodów ze sprzedaży drewna wynosiła: w 2011 r. – 18.681,4 tys. zł, w 2012 r. – 21.488,4 tys. zł oraz w 2013 r. – 18.111,2 tys. zł.

W latach 2011 - 2013 w Nadleśnictwie nie dokonywano zmian planu w zakresie rozmiaru pozyskania drewna.

(dowód: akta kontroli str. 11-17, 20, 51-52, 56, 129-131)

2. Pozyskanie drewna (grubizny) w 2011 r. wyniosło 104,9 tys. m³ (99,9% planu), w 2012 r. 103,8 tys. m³ (98,8% planu), w 2013 r. 104,9 m³ (99,9% planu).

Niewykonanie planowanego rozmiaru pozyskania w 2012 r. związane było ze spadkiem popytu na drewno.

Masa grubizny planowana do pozyskania w latach 2011-2013 wyniosła ogółem 315 tys. m³, co stanowiło 33% wielkości przewidzianej w PUL na okres 3 lat.

(dowód: akta kontroli str. 17, 52, 135, 142, 149)

3. Powierzchnie odnowień (i zalesień) oraz poniesione na nie koszty w badanym okresie⁷ kształtowały się następująco:

- w 2011 r. – powierzchnia: 114,90 ha, koszty: 631.836 zł (ok. 5.499 zł/ha),
- w 2012 r. – powierzchnia: 201,71 ha, koszty: 1.153.081 zł (ok. 5.716 zł/ha),
- w 2013 r. – powierzchnia: 156,40 ha, koszty: 1.015.056 zł (ok. 6.490 zł/ha – w porównaniu do 2011 r., wzrost o 18%)⁸.

² Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

³ Zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z 01.07.2010 r.

⁴ $1,25 \times 952.756 \text{ m}^3 = 1.190.945 \text{ m}^3$ brutto.

⁵ Zestawienie z arkusza LPIR-8.

⁶ W 2011 r. do planu sprzedaży przyjęto ceny realizacyjne uzyskane w I półroczu 2010 r. W 2012 r. przyjęto ceny równe cenom wystawianym w ramach przetargów ograniczonych w PL-D na II półroczu 2011 r. W 2013 r. do planu sprzedaży przyjęto ceny wg zasad: 1) pula do zakładów LP – wg cennika obowiązującego w II półroczu 2012 r., 2) pula detaliczna – wg cennika sprzedaży detalicznej dla nadleśnictw na III kwartał 2012 r., 3) pula na potrzeby własne – ceny zgodne z kosztami wytworzenia, 4) pula ofertowa – wg cen średnioważonych uzyskanych w ramach przetargów ograniczonych w PL-D na II półroczu 2012 r.

⁷ Konto 5102; MPK (miejsce powstania kosztu) 231-Odnowienia i zalesienia.

Wzrost kosztów odnowień i zalesień spowodowały: wyższa wartość sadzonek w 2012 r., konieczność zakupu droższych sadzonek dęba czteroletniego w 2013 r. w celu posadzenia upraw zgodnie ze składem gatunkowym, dodatkowe wykonanie awansowego przygotowania gleby pod odnowienia (15 ha) i pod zalesienia (5,43 ha).

(dowód: akta kontroli str. 61, 133-134, 140, 147, 157, 175, 193, 204-206, 209, 212)

4-5. Powierzchnia drzewostanów - bez rezerwatów – wynosiła:

- w 2010 r. - 16.791,32 ha⁹ (w tym drzewostany przeszłorębne¹⁰ 1.751,87 ha, tj. 10,43%),
- w 2011 r. - 16.742,07 ha¹¹ (w tym przeszłorębne 1.695,58 ha, tj. 10,12%),
- w 2012 r. - 16.739,14 ha¹² (w tym przeszłorębne 1.643,13 ha, tj. 9,81%),
- w 2013 r. - 16.919,47 ha¹³ (w tym przeszłorębne 1.564,97 ha, tj. 9,24%).

W 2013 r. w porównaniu do 2010 r. powierzchnia drzewostanów wzrosła o 128,15 ha, powierzchnia drzewostanów w wieku przeszłorębnym zmalała o 186,9 ha, a udział przeszłorębnych w drzewostanach ogółem spadł o 1,19 punktów procentowych. Według stanu na koniec 2013 r. drzewostany przeszłorębne stanowiły 9,2% ogólnej powierzchni drzewostanów.

(dowód: akta kontroli str. 9)

Zasoby miąższości grubizny brutto (bez rezerwatów) na terenie Nadleśnictwa - na koniec roku 2010 i 2013 – wynosiły odpowiednio:

- 4.146.934,94 m³¹⁴, w tym drzewostany przeszłorębne 557.082,58 m³,
- 4.126.561,63 m³¹⁵, w tym przeszłorębne 490.882,96 m³.

W porównaniu do 2010 r. nastąpił spadek miąższości grubizny o 20.373,31 m³, tj. o 0,49% i spadek miąższości drzewostanów przeszłorębnych o 66.199,62 m³, tj. o 11,8%. Według stanu na koniec 2013 r. miąższość drzewostanów przeszłorębnych wynosiła 11,9% ogólnej miąższości drzewostanów, a w 2010 r. 13,4%.

(dowód: akta kontroli str. 10)

W obowiązującym PUL przewidziano pozyskanie drewna przeszłorębnego na powierzchni 531,68 ha. Nie objęte planem cięć drzewostany przeszłorębne (łącznie 454,87 ha) – zgodnie z PUL - należą do gospodarstw: specjalnego (240,04 ha), lasów ochronnych (94,35 ha), zrębowego (82,62 ha), przerębnowo-zrębowego (37,86 ha).

Z powyższego wynika, że na koniec 2018 r. (koniec okresu obowiązywania aktualnego PUL) w Nadleśnictwie pozostanie co najmniej 578,42 ha drzewostanów przeszłorębnych¹⁶. Szacunkowa wartość drzewostanów przeszłorębnych w 2013 r. – z wyłączeniem drzewostanów nie objętych planem cięć (454,87 ha) wynosiła 53.712,3 tys. zł¹⁷.

⁸ Powierzchnie i kwoty wydatków planowane wynosiły: w 2011 r. – 109,20 ha (582,88 tys. zł), w 2012 r. – 201,70 ha (1.109,94 tys. zł), w 2013 r. – 156,40 ha (964,78 tys. zł).

⁹ W tym: I klasa (do 20 lat) – 14,3%, II klasa (21-40 lat) – 18,63%, III klasa (41-60 lat) – 24,02%, IV klasa (61-80 lat) – 13,04%, V klasa (81-100 lat) – 10,08%, VI klasa (101-120 lat) – 9,89%, drzewostany powyżej 120 lat – 3,74%, klasa odnowienia – 5,33%, klasa do odnowienia – 0,93%.

¹⁰ Zgodnie z terminologią zawartą w PUL, str. 184 części I (Elaborat). Przez „drzewostany przeszłorębne” NIK rozumie drzewostany przekraczające wiek rębności przyjęty dla nich w PUL.

¹¹ W tym: I klasa (do 20 lat) – 13,37%, II klasa (21-40 lat) – 19,11%, III klasa (41-60 lat) – 20,75%, IV klasa (61-80 lat) – 17,01%, V klasa (81-100 lat) – 9,70%, VI klasa (101-120 lat) – 9,37%, drzewostany powyżej 120 lat – 3,54%, klasa odnowienia – 5,66%, klasa do odnowienia – 1,46%.

¹² W tym: I klasa (do 20 lat) – 12,83%, II klasa (21-40 lat) – 19,7%, III klasa (41-60 lat) – 21,41%, IV klasa (61-80 lat) – 16,78%, V klasa (81-100 lat) – 9,33%, VI klasa (101-120 lat) – 8,71%, drzewostany powyżej 120 lat – 3,39%, klasa odnowienia – 6,05%, klasa do odnowienia – 1,75%.

¹³ W tym: I klasa (do 20 lat) – 12,52%, II klasa (21-40 lat) – 19,89%, III klasa (41-60 lat) – 21,80%, IV klasa (61-80 lat) – 16,43%, V klasa (81-100 lat) – 8,92%, VI klasa (101-120 lat) – 7,99%, drzewostany powyżej 120 lat – 2,99%, klasa odnowienia – 6,38%, klasa do odnowienia – 3,04%.

¹⁴ W tym: I klasa (do 20 lat) – 0,63%, II klasa (21-40 lat) – 10,47%, III klasa (41-60 lat) – 28,60%, IV klasa (61-80 lat) – 17,66%, V klasa (81-100 lat) – 15,10%, VI klasa (101-120 lat) – 15,13%, drzewostany powyżej 120 lat – 5,69%, klasa odnowienia – 5,49%, klasa do odnowienia – 1,17%.

¹⁵ W tym: I klasa (do 20 lat) – 0,53%, II klasa (21-40 lat) – 10,18%, III klasa (41-60 lat) – 26,05%, IV klasa (61-80 lat) – 22,84%, V klasa (81-100 lat) – 13,83%, VI klasa (101-120 lat) – 12,44%, drzewostany powyżej 120 lat – 4,64%, klasa odnowienia – 6,74%, klasa do odnowienia – 2,69%.

¹⁶ 1.564,97 ha – 531,68 ha – 454,87 ha = 578,42 ha.

(dowód: akta kontroli str. 39)

W sprawie powierzchni drzewostanów przeszłorębnych Nadleśniczy wyjaśnił m.in.: „konieczność odnawiania w przeszłości czasami dużych powierzchni w tym samym czasie (np. po wielkich pożarach, po gradacjach szkodników owadzych) lub zalesienia gruntów rolnych po wojnach, spowodowały obecnie powstanie bloków drzewostanów rębnych. Nie jest możliwe ich użytkowanie w krótkim czasie, nie pozwalają na to kryteria techniczne wykonywania cięć rębnych (np. maksymalna powierzchnia zrębów do 4 ha, nawrót cięć – następny zręb można wyciąć po 4 lub 5 latach). W takich przypadkach użytkowanie tych drzewostanów rozciąga się nawet na kilka dziesięcioleci. Często z przyczyn zdrowotnych i sanitarnych zachodzi konieczność użytkowania drzewostanów młodszych, wtedy odkłada się w czasie użytkowanie drzewostanów rębnych. Są to główne powody istnienia drzewostanów starszych i jest to stan normalny. Poza tym uwarunkowania wynikające z pełnienia przez lasy różnych funkcji determinują ograniczenia w użytkowaniu lub pozostawienie grup drzewostanów bez użytkowania. Przykłady: 1) Dla celów pozyskiwania nasion utrzymuje się drzewostany nasienne i zachowawcze. 2) Dla celów ochrony gleb przed erozją nie użytkuje się drzewostanów na stokach o nachyleniu powyżej 45°. 3) Dla ochrony cennych fragmentów rodzimej przyrody. 4) Dla ochrony cennych ekosystemów nie użytkuje się drzewostanów na siedliskach bagiennych. 5) Nie użytkuje się drzewostanów w strefach ścisłej ochrony ptaków”.

(dowód: akta kontroli str. 54-55)

Lasy ochronne na terenie Nadleśnictwa na dzień 1.01.2009 r. wynosiły 3.472,32 ha. Zdaniem Nadleśniczego w Nadleśnictwie „nie było i nie ma potrzeby podejmowania działań w celu zmniejszenia ryzyka strat z tytułu niewykorzystania potencjału produkcyjnego drzewostanów”.

(dowód: akta kontroli str. 54-55, 223-225)

6. Ilość pozyskanego drewna w latach 2011-2013 była zgodna z określonymi w planach finansowo-gospodarczych etatami cięć (105 tys. m³). Pozyskanie grubizny w pierwszych 5 latach obowiązywania PUL (2009-2013) wyniosło łącznie 464,71 tys. m³, co stanowiło 48,8% etatu cięć określonego na 10 lat. Do wykonania pozostało 488,04 tys. m³, tj. ok. 97,6 tys. m³ średniorocznie. Wykonanie etatu określonego w PUL, wg stanu na koniec 2013 r., było proporcjonalne do upływu okresu jego obowiązywania.

Bieżący roczny przyrost określony w PUL wynosił 117,1 tys. m³ brutto drewna na rok¹⁸. Stosunek zrealizowanego pozyskania drewna¹⁹ do przyrostu w latach 2011, 2012 i 2013 wynosił odpowiednio 114%, 111% i 114%.

Zgodnie z wyjaśnieniem Nadleśniczego „wielkość przewidziana do pozyskania w danym roku, a oparta o bieżące wykonanie ilości zawartych w planie (...) jest wielkością nadrzędną podczas realizacji pozyskania”.

W okresie objętym kontrolą nie występowało o zmianę planu finansowo-gospodarczego.

(dowód: akta kontroli str.52, 56, 226)

7. Wysokość planowanych i zrealizowanych przychodów ze sprzedaży drewna wynosiła:

- w 2011 r. – plan - 18.681,4 tys. zł, wykonanie - 21.371,8 tys. zł (114,4% planu),

- w 2012 r. – plan - 21.488,4 tys. zł, wykonanie - 19.780 tys. zł (92% planu),

- w 2013 r. – plan - 18.111,3 tys. zł, wykonanie - 18.710,2 tys. zł (103,3% planu).

Wyższe o ponad 14% od planowanych przychodów w 2011 r. wykonanie wynikało z dobrej koniunktury na rynku drzewnym i osiągnięcia wyższych cen za drewno. Niewykonanie o 8% planowanych przychodów w 2012 r. spowodowane było spadkiem popytu na drewno i uzyskaniem niższych cen za drewno w wyniku przeprowadzonych procedur sprzedaży.

¹⁷ 1.564,97 ha - 454,87 ha = 1.110,10 ha; 490.882,96 m³ : 1.564,97 ha = 313,7 m³/ha; 1.110,10 ha x 313,7 m³/ha = 348.238,37 m³; 348.238,37 m³ x 154,24 zł = 53.712.286 zł /wartość liczona wg średniej ceny sprzedaży 1 m³ drewna w roku 2013 (154,24 zł).

¹⁸ Przyrost wyliczony szacunkowo na podstawie danych zawartych w tablicach przyrostu miąższości (dane uśrednione na poziomie kraju);

¹⁹ Wykonanie roczne w tys. m³ brutto: 133,7, 130,0, 133,7.

(dowód: akta kontroli str. 56-57, 137, 144-145, 151, 166, 184, 200)

8. Nadleśnictwo sprzedawało drewno działającym na terenie RDLP Zespołom Składcic Lasów Państwowych (dalej: ZSLP) w Miastku²⁰ (w 2011 r.) i w Białogardzie (w całym okresie objętym kontrolą).

ZSLP i Nadleśnictwo działały na podstawie zarządzenia nr 28 Dyrektora RDLP z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie ustalenia regulaminu zakupu i sprzedaży drewna przez Zespoły Składcic Lasów Państwowych w Białogardzie i Miastku.

Zgodnie z ww. zarządzeniem o masie i cenie sortymentów drewna przewidzianych do sprzedaży przez nadleśnictwa do ZSLP w danym roku decydował Dyrektor RDLP. Na podstawie ustaleń Dyrektora RDLP poszczególne nadleśnictwa i ZSLP miały zawierać roczne umowy zakupu drewna, a w terminie do 25 dnia ostatniego miesiąca kwartału określać harmonogramy dostaw w kolejnym kwartale²¹.

Na wniosek ZSLP Dyrektor RDLP ustalał ceny netto zakupu drewna przez ZSLP obowiązujące we wszystkich nadleśnictwach podległych RDLP. Ceny określone były kwotowo, a w niektórych sortymentach (buk S2, brzoza S2a, dąb S2a, sosna S10, pozostałe liściaste/nieokreślone kwotowo/) miały to być ceny średnioważone uzyskane w danym nadleśnictwie ze sprzedaży we wcześniejszym półroczu - na Portalu Leśno-Drzewnym (dalej: PL-D) oraz systemowych aukcjach internetowych w aplikacji e-drewno (dalej: aplikacja e-drewno).

(dowód: akta kontroli str. 229-282, 383-391)

Ilość sprzedanego drewna do ZSLP i uzyskane przez Nadleśnictwo przychody wyniosły:

- w 2011 r. – 2.746,44 m³, 430,4 tys. zł (112,4% planu przychodów²²),

- w 2012 r. – 1.909,38 m³, 321 tys. zł (103,5% planu przychodów²³),

- w 2013 r. – 1.892,9 m³, 258 tys. zł (110,3% planu przychodów²⁴).

Powyższe kwoty przychodów stanowiły odpowiednio 2%, 1,6% i 1,4% przychodów ogółem Nadleśnictwa ze sprzedaży drewna w latach 2011-2013²⁵.

(dowód: akta kontroli str. 57-58)

Średnia cena sprzedaży 1 m³ drewna uzyskana przez Nadleśnictwo – bez względu na rodzaj kontrahenta – wyniosła w 2011 r. 175 zł, w 2012 r. – 165 zł, w 2013 r. - 154 zł.

Średnia cena drewna sprzedanego do ZSLP uzyskana przez Nadleśnictwo w 2011 r. wyniosła 157 zł²⁶, w 2012 r. - 168 zł, w 2013 r. - 136 zł. W tym samym okresie średnia cena sprzedaży drewna uzyskana przez wszystkie nadleśnictwa w RDLP – bez względu na rodzaj kontrahenta – wyniosła odpowiednio: 183 zł, 171 zł i 160 zł²⁷. Różnica w cenie wyniosła: w 2011 r. – 14,3%, w 2012 r. – 1,8%, w 2013 r. – 14,8%²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 57, 229, 1265)

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe²⁹ (dalej: rozporządzenie w sprawie gospodarki finansowej) nie regulują cen drewna sprzedawanego przez nadleśnictwa w stanie nieprzerobionym na rzecz zakładów LP.

²⁰ ZSLP w Miastku został zlikwidowany z dniem 31.12.2011 r.

²¹ Termin płatności za zakupione drewno wynosił 30 dni.

²² Planowana kwota przychodów: 382,8 tys. zł.

²³ Planowana kwota przychodów: 310 tys. zł.

²⁴ Planowana kwota przychodów: 233,9 tys. zł.

²⁵ Łącznie w latach 2011-2013 sprzedana ilość drewna do ZSLP wyniosła 6.548,67 m³, a uzyskane przychody stanowiły kwotę 1.009,4 tys. zł, co stanowiło 1,7% przychodów ogółem ze sprzedaży drewna.

²⁶ 430.432 zł : 2.746,44 m³ = 157.

²⁷ Informacja z RDLP.

²⁸ Tj. odpowiednio 26 zł, 3 zł i 24 zł.

²⁹ Dz. U. nr 134, poz. 692.

W Zarządzeniach Dyrektora Generalnego LP w sprawie zasad sprzedaży drewna obowiązujących w latach 2011-2013 również nie uregulowano kwestii sprzedaży wewnętrznej drewna – w obrębie jednostek LP³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 1279)

9-11. W latach 2011-2013 Nadleśniczy zawarł 7 umów na sprzedaż drewna z 4 kontrahentami zagranicznymi. Zakupu dokonano w ramach przetargów na PL-D oraz na systemowych aukcjach internetowych w aplikacji e-drewno. Ogółem sprzedano 3.414,11 m³ drewna za kwotę 889,6 tys. zł³¹.

Średnia cena sprzedaży 1 m³ drewna odbiorcom zagranicznym wyniosła w badanych latach odpowiednio 345 zł, 145 zł i 261 zł³². Wysokość cen w roku 2011 była skutkiem wylicytowanych stawek przez kontrahentów zagranicznych.

Odbiorcy zagraniczni nabywali drewno na takich samych zasadach jak krajowi. Warunki 4 zbadanych umów³³ (z 4 kontrahentami zagranicznymi) nie różniły się od warunków umów zawartych z odbiorcami krajowymi.

Ewidencja księgowa prowadzona przez Nadleśnictwo nie daje możliwości określenia wyniku finansowego poszczególnych transakcji.

(dowód: akta kontroli str. 58-59, 283-294)

12. W latach 2011–2013 Nadleśnictwo nie realizowało umów wieloletnich³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 59)

13. W latach 2011-2013 naliczono 84 kary 60 odbiorcom w łącznej kwocie 147,3 tys. zł. Kary naliczono kontrahentom, którzy zakupili drewno w ramach procedur sprzedaży na PL-D oraz w aplikacji e-drewno³⁵. Wpływy z tego tytułu wyniosły ogółem 131,8 tys. zł (88,7% naliczonych), z tego: w 2011 r. 20,1 tys. zł (100%), w 2012 r. – 66,1 tys. zł (79,5%), w 2013 r. – 44,5 tys. zł (101,1%). W 2014 r. wpłynęła należność w kwocie 1,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 295-301, 334-338, 782-785)

Łączna kwota wymierzonych w 2013 r. rekompensat z tytułu opóźnień w płatności za drewno wyniosła 682 zł, należnych od 3 przedsiębiorców. W 2013 r. pobrano 510 zł należne od 2 przedsiębiorców, a w 2014 r. - 172 zł od 1 przedsiębiorcy³⁶. Rekompensaty naliczono w przypadku umów zawartych po dniu 28.04.2013 r., tj. po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Rekompensatami obciążono wszystkich kontrahentów, którzy uregulowali należności po terminie płatności, nie stosując żadnych wyjątków.

(dowód: akta kontroli str. 756, 757, 801, 1274-1278)

14. Nadleśnictwo nie uzyskało przychodów z tytułu niepodpisania umów przez podmioty, które wygrały przetarg na zakup drewna, ponieważ sytuacje takie nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 302)

³⁰ 1) Zarządzenie nr 49 DGLP z 7.10.2010 r. w sprawie sprzedaży drewna przez PGL LP w 2011 roku, 2) zarządzenie nr 51 DGLP z 27.10.2011 r. w sprawie sprzedaży drewna przez PGL LP w 2012 roku, 3) zarządzenie nr 82 DGLP z 19.11.2012 r. w sprawie sprzedaży drewna przez PGL LP w 2013 roku.

³¹ W 2011 r. sprzedano 674,8 m³ drewna (jednemu odbiorcy) za kwotę 232,9 tys. zł, w 2012 r. sprzedano 500 m³ drewna (jednemu odbiorcy) za 72,7 tys. zł, w 2013 r. sprzedano 2.239,31 m³ drewna (trzem odbiorcom) za 584,2 tys. zł.

³² Średnie ceny ze sprzedaży drewna odbiorcom zagranicznym były w 2011 r. i 2013 r. wyższe od średnich cen drewna uzyskanych przez wszystkie nadleśnictwa podległe RDLP (183 zł i 160 zł) oraz wyższe od średnich cen uzyskanych od kontrahenta krajowego kupującego największą ilość drewna (162 zł i 134 zł). Natomiast w 2012 r. średnia cena ze sprzedaży drewna odbiorcom zagranicznym była niższa od średniej ceny drewna uzyskanej przez wszystkie nadleśnictwa (171 zł) oraz niższa od średniej ceny uzyskanej od kontrahenta krajowego kupującego największą ilość drewna w tym roku (148 zł).

³³ Nr: S1000049, P216816, S3000032, S3000084.

³⁴ W 2013 r. została zawarta jedna umowa wieloletnia, z jednym odbiorcą, której termin realizacji obejmuje lata 2014–2015 (ilość drewna - 99 m³/rok).

³⁵ W ramach procedury sprzedaży drewna przedsiębiorcom realizującym nowe inwestycje sprzedano drewno jednemu kontrahentowi.

³⁶ Data naliczenia: 22.11.2013 r.

15. W wyniku badania 12 umów sprzedaży drewna zawartych przez Nadleśniczego w latach 2011-2013 stwierdzono, że:

- ilość sprzedanego drewna wyniosła 7.164,68 m³ (86,5% masy wynikającej z umów), a uzyskane przychody - 1.206,3 tys. zł,
- w 7 przypadkach (z 12) kontrahenci przestrzegali warunków umów sprzedaży w zakresie ilości i rodzaju drewna, ceny oraz terminów odbioru; w 5 przypadkach odbiorcy przekroczyli akceptowane odchylenie w realizacji umowy (+/- 5%) i Nadleśnictwo naliczyło kary umowne³⁷,
- sprzedaż drewna odbywała się na ustalonych w LP zasadach,
- w 10 przypadkach (z 12) kontrahenci terminowo regulowali należności.

(dowód: akta kontroli str. 303-407)

16. W latach 2011–2013 w imieniu i na rzecz Nadleśniczego, Dyrektor Generalny LP zawarł 62 umowy (126.158 m³) z 5 kontrahentami, a Dyrektor RDLP zawarł 87 umów (79.520 m³) z 11 kontrahentami. Realizacja zawartych umów odbywała się na szczeblu Nadleśnictwa. W każdym przypadku przychody z tytułu realizacji zawartych umów były ujmowane w księgach Nadleśnictwa. Stopień realizacji umów zawartych przez Dyrektora Generalnego LP wyniósł 100%, a realizacja umów zawartych na szczeblu RDLP wyniosła 95%. Nadleśnictwo nie ponosiło dodatkowych kosztów z tytułu realizacji tych umów.

(dowód: akta kontroli str. 59, 72-80)

17. Uzyskiwanie przychodów na podstawie umów cywilnoprawnych z nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie LP dotyczyło:

- umów dzierżaw gruntów, stawów i jezior,
- umów dzierżaw i najmu pozostałych obiektów,
- umów służebności gruntowych i udostępniania gruntu.

Ogółem w 2011 r. przychody te wyniosły 872.748 zł, w 2012 r. – 971.167 zł (wzrost o 11,3%), w 2013 r. – 1.190.754 zł (wzrost o 22,6% w stosunku do 2012 r. i o 36,4% w stosunku do 2011 r.)³⁸.

Wyniki badania 3 umów dzierżaw gruntów³⁹ położonych na terenie Nadleśnictwa wykazały, że umowy zawarto zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami⁴⁰, sposób wykorzystywania nieruchomości był zgodny z PUL, postanowienia umów zabezpieczały interes Skarbu Państwa, Nadleśnictwo sprawowało kontrolę nad prawidłowością korzystania z gruntów zgodnie z warunkami umowy.

(dowód: akta kontroli str. 422-442)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Nadleśnictwa w zakresie realizacji przychodów z działalności podstawowej stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W wyniku badania 12 umów sprzedaży drewna zawartych na szczeblu Nadleśnictwa stwierdzono, że 2 kontrahentów dokonywało zapłaty z przekroczeniem terminu płatności określonego w fakturach od 1 do 6 dni. Należne odsetki za opóźnienia w regulowaniu należności LP wyniosły 33 zł (umowa nr P230730⁴¹) i 25 zł (umowa nr P309436⁴²). W 2013 r. naliczono jedynie odsetki w wysokości 14 zł (jednemu odbiorcy). Odsetki naliczono w całości (33 zł i 11 zł) w 2014 r. w trakcie kontroli NIK, a kontrahenci uregulowali należności z tytułu odsetek.

³⁷ Kary zostały uregulowane w pełnej wysokości.

³⁸ Największe przychody uzyskiwano z umów dzierżaw gruntów, stawów i jezior – kwoty przychodów z tego tytułu wynosiły 853.343 zł w 2011 r., 963.957 zł w 2012 r. i 1.184.137 zł w 2013 r.

³⁹ 1) Umowa dzierżawy nieruchomości na cele rekreacyjne nr SA-2126-1/11, 2) umowa dzierżawy gruntów leśnych na cele eksploatacji kruszyw mineralnych nr 17/11, SA-2126-3/07-11, 3) umowa dzierżawy gruntów na cele pasa technologicznego w ramach istniejącej żwirowni „Kasiborek” nr SA-2126-4/10.

⁴⁰ 1) Zarządzenie nr 7/11 Nadleśniczego z dnia 11.05.2011 r. w sprawie ustalenia stawek czynszu za grunty rolne Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Nadleśnictwa Bobolice; 2) Decyzja nr 4/11 Nadleśniczego z dnia 16.05.2011 r. w sprawie zasad wydzierżawiania oraz naliczania stawek czynszu dzierżawnego gruntów leśnych, zadrzewionych, zbiorników wodnych – bagien, luster wody, jezior.

⁴¹ Z dnia 01.06.2012 r. zawarta na okres 01.07-31.12.2012 r.

⁴² Z dnia 27.12.2012 r. zawarta na okres 01.01-31.12.2013 r.

Odnosząc się do umowy nr P230730 Nadleśniczy wyjaśnił, że odsetki nie zostały naliczone w 2012 r., ponieważ w większości przypadków (4 na 6) termin płatności przekroczony był o 1 dzień, a w odniesieniu do umowy nr P309436 - odsetki nie zostały naliczone tylko w przypadkach przekroczenia terminu płatności o 2 dni. Ponadto Nadleśniczy wyjaśnił, że Nadleśnictwo „kierowało się zasadą „dobrych praktyk” utrzymywania pozytywnych relacji handlowych z kontrahentami” oraz wskazał na brak uzasadnienia ekonomicznego dochodzenia odsetek (koszty przekroczyłyby ich wysokość).

W ocenie NIK Nadleśnictwo, reprezentując interesy Skarbu Państwa, winno się kierować zapisami umów, które stanowiły, iż „za opóźnienia w zapłacie naliczane są odsetki”. Postanowienia te nie miały charakteru fakultatywnego. Na wielkość odsetek wpływ ma nie tylko liczba dni, ale także wartość należności za sprzedane drewno.

(dowód: akta kontroli str. 314-332, 339-391, 493-494)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Nadleśnictwa w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej, mimo stwierdzonej nieprawidłowości.

2. Legalność, celowość, rzetelność i gospodarność wydatkowania środków w związku z prowadzoną działalnością.

Opis stanu faktycznego

1-2. Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa na działalności administracyjnej, podstawowej i ubocznej⁴³ (dalej: gospodarki leśnej) oraz ich struktura, kształtowały się następująco:

a) w 2011 r.: plan ogółem – 18.097,3 tys. zł, wykonanie – 19.746,9 tys. zł (109,1% planu), z tego:

- koszty pozyskania drewna – plan 5.640,4 tys. zł, wykonanie – 5.707,2 tys. zł (101,2%), w tym zrywka drewna – plan 2.483,7 tys. zł, wykonanie 2.511,3 tys. zł (101,1%); wykonane koszty pozyskania drewna stanowiły 28,9% kosztów ogółem gospodarki leśnej,

- koszty odnowienia i zalesienia – plan 582,9 tys. zł, wykonanie – 631,8 tys. zł (108,4%); wykonane koszty odnowień i zalesień stanowiły 3,2% kosztów ogółem gospodarki leśnej,

b) w 2012 r.: plan ogółem – 21.643,6 tys. zł, wykonanie – 20.498,9 tys. zł (94,7% planu), z tego:

- koszty pozyskania drewna – plan 5.550,3 tys. zł, wykonanie – 5.566,7 tys. zł (100,3%), w tym zrywka drewna – plan 2.519,4 tys. zł, wykonanie 2.535,1 tys. zł (100,6%); wykonane koszty pozyskania drewna stanowiły 27,2% kosztów ogółem gospodarki leśnej,

- koszty odnowienia i zalesienia – plan 1.109,9 tys. zł, wykonanie – 1.153,1 tys. zł (103,9%); wykonane koszty odnowień i zalesień stanowiły 5,6% kosztów ogółem na działalności leśnej,

c) w 2013 r.: plan ogółem – 18.353,7 tys. zł, wykonanie – 19.303,7 tys. zł (105,2% planu), z tego:

- koszty pozyskania drewna – plan 6.365 tys. zł, wykonanie – 6.389,4 tys. zł (100,4%), w tym zrywka drewna – plan 2.795,7 tys. zł, wykonanie 2.797,9 tys. zł (100,1%); wykonane koszty pozyskania drewna stanowiły 33,1% kosztów ogółem na działalności leśnej,

- koszty odnowienia i zalesienia – plan 964,8 tys. zł, wykonanie – 1.015,1 tys. zł (105,2%); wykonane koszty odnowień i zalesień stanowiły 5,3% kosztów ogółem na działalności leśnej.

(dowód: akta kontroli str. 40-42, 153-154, 171-172, 189-190, 204-222, 226-228, 413, 550, 577, 585)

Koszt pozyskania 1 m³ drewna wynosił w 2011 r. 46,34 zł, w 2012 r. - 46,09 zł, w 2013 r. - 53,15 zł (w porównaniu do 2011 r. wzrost o 14,7%). Koszt zrywki 1 m³ drewna wynosił odpowiednio 21,32 zł, 21,90 zł i 24,48 zł (wzrost o 14,8%).

W strukturze kosztów gospodarki leśnej wydatki na utrzymanie Służby Leśnej kształtowały się na poziomie od 22,5% w 2011 r. do 27,2% w 2013 r.⁴⁴

⁴³ Wiersz 48 LPIR-1 za rok 2011, 2012 i 2013.

⁴⁴ W 2011 r. 4.434,4 tys. zł, w 2012 r. 5.019,9 tys. zł, w 2013 r. 5.243,8 tys. zł.

Koszy odnowień i zalesień księgowano na koncie 5102-Hodowla lasu (w rozbiściu na odpowiednie konta rodzajowe, w tym 41-Uslugi obce), MPK (miejsce powstania kosztu) 231-Odnowienia i zalesienia. Salda konta z lat 2011-2013 odpowiadały kwotom wykazanym w sprawozdaniach z wykonania zadań rzeczowych i finansowych składanych do RDL⁴⁵. W zbadanej próbie dokumentów źródłowych nie stwierdzono przypadków zaliczenia do kosztów odtworzenia drzewostanu kosztów niezwiązanych z tym zadaniem⁴⁶.

Najwyższe koszty dotyczące odnowień drzewostanów poniesiono na sadzonki (odpowiednio: 194,4 tys. zł, 498,6 tys. zł, 250,1 tys. zł) i wyprzedzające przygotowanie gleby (190,2 tys. zł, 207,6 tys. zł, 273,8 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 40-42, 153-154, 171-172, 189-190, 204-222, 413)

Zadania w zakresie pozyskania drewna (grubizny) i hodowli lasu (w tym odnowień i zalesień) przewidziano w rocznych planach finansowo-gospodarczych i 10-letnim PUL.

Realizacja poszczególnych etatów przewidzianych w PUL na lata 2009-2018 na koniec 2013 r., tj. 5-go roku obowiązywania PUL, wyniosła:

- dla pozyskania grubizny ogółem – 464,7 tys. m³ (48,8%),
- dla powierzchni manipulacyjnej pozyskania rębego – 1.491,75 ha (55,1%),
- dla powierzchni manipulacyjnej pozyskania przedrębego – 4.965,70 ha (43,6%),
- dla odnowień (zręby, halizny i płazowiny) – 256,53 ha (48,1%),
- dla odnowień (przy rębniach częściowych i stopniowych) – 230,37 ha (25,3%),
- dla zalesień (grunty nieleśne) – 9,48 ha (12,6%),
- dla dolesienia luk i przerzedzeń – 8,76 ha (639,4%),
- dla poprawek i uzupełnień – 96,28 ha (22,3%).

(dowód: akta kontroli str. 226-227)

Nadleśniczy wyjaśnił: „1) Mały stopień realizacji zaplanowanych odnowień przy rębniach częściowych i stopniowych wynika z naturalnego procesu odnowienia lasu. Obradanie nasion co 5-6 lat spowodowało opóźnienie realizacji odnowień. Ww. odnowienia zostaną wykonane w drugiej pięciolatce obowiązującego PUL. 2) Zalesienia realizowane są poprzez ustawowe finansowanie z budżetu państwa. Zaniechanie finansowania przez budżet wpłynęło na niewykonanie zadań zalesieniowych w Nadleśnictwie. 3) Mocno zawyżony stopień realizacji etatu dla dolesienia luk i przerzedzeń związany jest z wystąpieniem w drzewostanach świerkowych kornika drukarza. Jedyną metodą ograniczenia jego populacji jest wycięcie opanowanych drzew. Po wyciętych drzewach powstają luki, które są odnawiane gatunkami liściastymi. Ponadto odnowienie luk pokłeskowych powstałych po wiatrolomach miało również wpływ na przekroczenie planu. 4) Niski stopień realizacji etatu poprawek i uzupełnień wynika z bardzo dobrej udatności zakładanych upraw. Wykonane grodzenia w nowopowstałych uprawach zabezpieczają sadzonki przed zgryzaniem i spalowaniem (...). Ponadto właściwe reagowanie na pojawianie się szkodników owadzych upraw (szeliniak) oraz używanie materiału sadzeniowego najwyższej jakości ograniczyło powierzchnie planowanych poprawek i uzupełnień”.

(dowód: akta kontroli str. 228)

W toku kontroli przeprowadzono oględziny powierzchni odnowień trzech losowo wybranych oddziałów, na których w 2014 r. dokonano zabiegów pielęgnacji upraw lub poprawek⁴⁷. Oględziny potwierdziły wykonanie prac zaewidencjonowanych w kartach ewidencyjnych drzewostanów. Na uprawach nie stwierdzono śladów żerowania zwierzyny płowej.

(dowód: akta kontroli str. 464-487)

3. W latach 2011–2013 pozyskanie i zrywkę drewna Nadleśnictwo zlecało innym podmiotom gospodarczym w ramach udzielonych zamówień publicznych na „świadczenie usług

⁴⁵ Sprawozdania: z 8.02.2012 r. za rok 2011, z 21.03.2013 r. za rok 2012, z 3.03.2014 r. za rok 2013.

⁴⁶ Badanie, którym objęto pozycje księgowe o wartości netto 65.403 zł ujęte w FV 18/2013 z 29.04.2013 r. oraz w protokole odbioru robót nr 08/04/3 za okres 1.04-26.04.2013 r., wykazało poprawność ich ujęcia w ewidencji księgowej.

⁴⁷ W oddziałach 217c i 156f w Leśnictwie Wrzosowiec oraz uprawy w oddziale 44c w Leśnictwie Samowo; odnowienia odpowiednio na obszarze 2,38 ha, 2,50 ha i 1,10 ha.

leśnych”. Przedmiotem zamówień były m.in. usługi z zakresu pozyskania drewna, zrywki drewna, hodowli i ochrony lasu, selekcji i nasiennictwa, utrzymania infrastruktury w leśnictwach, pozostałych prac związanych z gospodarką leśną. Przedmiot zamówienia dzielony był na kilkanaście części (zadań) obejmujących kompleksowe usługi leśne (w tym pozyskanie i zrywkę drewna).

Na podstawie badania 3 zamówień publicznych na łączną kwotę 2.678.329 zł⁴⁸ stwierdzono, że przeprowadzono je zgodnie z przepisami ustawy PZP, w sposób gwarantujący zachowanie uczciwej konkurencji i wyboru najkorzystniejszej oferty.

(dowód: akta kontroli str. 443-452)

4. Na utrzymanie jednostek nadrzędnych Nadleśnictwo przekazało: w 2011 r. 653 tys. zł (100% kwoty określonej w planie finansowo-gospodarczym), w 2012 r. - 710,1 tys. zł (100%), w 2013 r. - 688,9 tys. zł (100% planu).

(dowód: akta kontroli str. 63, 133, 140, 146, 153, 171, 189)

5. W badanym okresie koszty wynagrodzeń ogółem pracowników Nadleśnictwa wynosiły odpowiednio: 3.990,0 tys. zł, 4.673,7 tys. zł i 4.859,3 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia poszczególnych grup pracowników przedstawiały się następująco:

LP	Wyszczególnienie	2011 (zł)	2012 (zł)	2013 (zł)	2012: 2011	2013: 2012
1	2	3	4	5	6	7
1.	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne	5 938	6 715	6 531	13,1%	-2,7%
1.1	w Służbie Leśnej	6 801	7 768	7 699	14,2%	-0,9%
1.2	w administracji poza Służbą Leśną	5 137	5 402	5 710	5,2%	5,7%
1.3	robotnicy	3 254	3 981	3 467	22,3%	-12,9%

Wskaźnik inflacji w 2012 r. w stosunku do 2011 r. wyniósł 3,7%, a w 2013 r. w stosunku do 2012 r. wyniósł 0,9%⁴⁹.

(dowód: akta kontroli str. 677-678)

Nadleśniczy wyjaśnił: „zgodnie z decyzjami, wynikającymi z pism DGLP, obowiązującymi we wszystkich jednostkach Lasów Państwowych zwiększone przeciętne wynagrodzenie w stosunku do wskaźnika inflacji wynika z: podwyżek stawki wyjściowej, awansów płacowych, nagród motywacyjnych”.

(dowód: akta kontroli str. 63-64)

6. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo realizowało 48 zadań inwestycyjnych o łącznej wartości 7.558,9 tys. zł, w tym zakupy środków trwałych o wartości 510,9 tys. zł i 27 inwestycji polegających na robotach budowlanych o wartości 7.048,0 tys. zł, obejmujących budowę 9 dróg leśnych (3.669,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 501-512)

Badaniem objęto 3 wybrane celowo inwestycje na łączną kwotę 3.405,7 tys. zł (48,3% wartości zrealizowanych inwestycji), tj.: największą wartościowo inwestycję realizowaną w latach 2011-2012 pn. „Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku biurowo – mieszkalnego na cele administracyjne wraz z wykonaniem zagospodarowania terenu” za kwotę 2.543,1 tys. zł oraz dwie inwestycje o różnej funkcjonalności: żelbetową wieżę obserwacyjną przeciwpożarową w Leśnictwie Kurowo, zrealizowaną w 2012 r. za kwotę 485,9 tys. zł i drogę leśną w Leśnictwie Kurowo, wybudowaną w 2013 r. za kwotę 376,7 tys. zł. Badanie wykazało, że udzielenie zamówień na wykonanie wymienionych prac odbywało się zgodnie z przepisami PZP, roboty budowlane zostały zrealizowane zgodnie z warunkami

⁴⁸ Kwota umów brutto.

⁴⁹ Komunikaty Prezesa GUS w sprawie średniorocznego wskaźnika towarów i usług konsumpcyjnych ogłoszone w MP z 2014 r., poz. 94 za 2013 r., MP z 2013 r., poz. 30 za 2012 r. i MP z 2012 r., poz. 23 za 2011 r.

określonymi w umowach zawartych z wykonawcami, a zakres inwestycji był uzasadniony i uwzględniał zadania Nadleśnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 513-541)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sposób wydatkowania środków w związku z prowadzoną działalnością.

3. Planowanie i wykorzystanie środków funduszu leśnego.

Opis stanu
faktycznego

1. Źródłem przychodów funduszu leśnego (dalej: FL) wykonanych przez Nadleśnictwo był wyłącznie odpis podstawowy liczony od wartości sprzedaży drewna, określony w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁵⁰. Przychody FL wyniosły: w 2011 r. – 1.996,8 tys. zł, w 2012 r. – 2.100,2 tys. zł, w 2013 r. – 2.713 tys. zł⁵¹.

Wielkości wydatków FL przewidziane w planach finansowo-gospodarczych⁵² dla Nadleśnictwa wynosiły: na 2011 r. – 66,9 tys. zł, na 2012 r. – 39,5 tys. zł i na 2013 r. – 3.191,9 tys. zł (w tym pokrycie niedoboru 3.031,9 tys. zł).

Kwoty faktycznie otrzymane i wydatkowane wyniosły: 2011 r. – 42,2 tys. zł (63% wielkości planowanych), na 2012 r. – 38,9 tys. zł (98,5%) i na 2013 r. – 3.221,9 tys. zł (100,9%).

(Dowód: akta kontroli str. 64-65, 415-417, 972-974)

2. W Nadleśnictwie nie występowały niewykorzystane środki FL na koniec każdego z badanych lat.

(dowód: akta kontroli str. 65)

3. Środki z FL Nadleśnictwo wykorzystało następująco:

- w 2011 r. - na wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych LP (art. 58 ust. 2 pkt 1 ustawy o lasach), w tym na: zakup sprzętu komputerowego dla leśniczych 10,2 tys. zł, zalesienia porolne 32 tys. zł,

- w 2012 r. - na wspólne przedsięwzięcia LP, w tym na: zakup sprzętu komputerowego dla leśniczych 9,2 tys. zł, zakup wyorywacza na szkółkę leśną 29,7 tys. zł,

- w 2013 r. - na wspólne przedsięwzięcia LP, w tym na: szkolenie z wizytacji zalesień 0,1 tys. zł, zabiegi ratownicze drzewostanów przeciwko szkodnikom liściożernym 109,9 tys. zł, budowę miejsc postojowych pojazdów w Leśnictwie Ruda i Wrzosowiec 80 tys. zł oraz na wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej 3.031,9 tys. zł (art. 58 ust. 1 ustawy o lasach).

(dowód: akta kontroli str. 65-67)

4. W okresie kontrolowanym niedobór przy realizacji zadań gospodarki leśnej, rozumiany jako wynik ujemny (poniżej zera), wystąpił w 2012 r. (-491.759 zł) i 2013 (-416.910 zł). Nadleśnictwo otrzymało środki z FL na wyrównanie niedoborów w roku 2013 (3.031.900 zł). Mimo otrzymanej kwoty Nadleśnictwo uzyskało ujemny wynik na działalności z zakresu gospodarki leśnej.

Od 2009 r. w LP obowiązuje zasada, zgodnie z którą wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej określa się biorąc pod uwagę planowany wynik finansowy na działalności leśnej, z uwzględnieniem równowartości odpisów amortyzacyjnych rzeczowych aktywów trwałych służących działalności leśnej, sfinansowanych ze środków zewnętrznych. Przy ustaleniu niedoboru uwzględnia się także wyniki z działalności ubocznej nadleśnictw.

⁵⁰ Dz. U. z 2014 r., poz. 1153.

⁵¹ a) W 2011 r. przychody ze sprzedaży drewna wyniosły 21.371.766 zł, wskaźnik odpisu ustalono na poziomie 9,3430%, kwota naliczonego odpisu na FL wyniosła 1.996.764 zł, b) w 2012 r. przychody ze sprzedaży drewna wyniosły 19.779.951 zł, wskaźnik odpisu ustalono na poziomie 10,6180%, kwota naliczonego odpisu na FL wyniosła 2.100.235 zł, c) w 2013 r. przychody ze sprzedaży drewna wyniosły 18.710.189 zł, wskaźnik odpisu ustalono na poziomie 14,5%, kwota naliczonego odpisu na FL wyniosła 2.712.977 zł.

⁵² Na podstawie decyzji Dyrektora RDLP i zarządzeń Nadleśniczego.

Zasada ta została sformalizowana w zarządzeniu Dyrektora Generalnego LP z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie zasad i procedur postępowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych w zakresie dysponowania środkami funduszu leśnego: „środki na wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej, o których mowa w art. 58 ust. 1 ustawy, określa się, biorąc pod uwagę:

1) planowany wynik finansowy na działalności leśnej, z uwzględnieniem równowartości odpisów amortyzacyjnych rzeczowych aktywów trwałych służących działalności leśnej, sfinansowanych ze środków zewnętrznych;

2) wielkość wskaźników płynności oraz wskaźników pokrycia kapitałem własnym rzeczowych aktywów trwałych”.

W 2013 r. ujemny wynik na działalności Nadleśnictwa został skorygowany do zera i rozliczony po zatwierdzeniu podziału wyniku finansowego w wyniku decyzji Dyrektora RDLP⁵³. Korekta wewnętrzna wyniku na działalności leśnej dotyczyła 4 Nadleśnictw, w tym Bobolic, których łączny wynik ujemny wynosił 843.470 zł⁵⁴ i polegała na skorygowaniu in minus wyniku na działalności Nadleśnictwa Warcino o 843.470 zł⁵⁵.

(dowód: akta kontroli str. 418-421, 972-974, 976-977)

5. Badanie przekazywania przychodów FL (odpisu podstawowego) przeprowadzone na podstawie operacji dokonywanych w miesiącach I-IV 2011 r., V-VIII 2012 r. i IX-XII 2013 r. wykazało, że odpis obliczono w prawidłowej wysokości (jako iloczyn wartości sprzedaży drewna za dany miesiąc i wskaźnika odpisu obowiązującego w danym roku określonego przez Dyrektora RDLP). Środki przekazywano terminowo, zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami LP, tj. do 25 dnia miesiąca następnego po miesiącu rozliczeniowym. W miesiącach X-XII 2013 r. środków nie przekazano z uwagi na wzajemne kompensowanie należności i zobowiązań wynikających z rozrachunków z FL – kwota przekazywanych środków pieniężnych odpowiadała saldu łącznemu tych rozrachunków⁵⁶.

(dowód: akta kontroli str. 414-417)

6. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo uzyskało wyniki 31 różnych badań naukowych. Nadleśniczy wyjaśnił, że „z uwagi na fakt, że zleceńdawcą prac badawczych jest Dyrekcja Generalna LP nie posiadamy wiedzy co do źródła ich finansowania. Lasy Państwowe współpracują z ośrodkami naukowymi, wspierając badania w dziedzinie leśnictwa. W ramach tej współpracy Nadleśnictwo otrzymuje z RDLP informacje o opracowaniach naukowych obejmujących istotne działy gospodarki leśnej. Otrzymane opracowania i wyniki prac badawczych umożliwiają między innymi: dostęp pracownikom lasów do tych opracowań, podnoszenie na wyższy poziom wiedzy pracowników LP, możliwość wdrażania osiągnięć nauki w praktyce leśnej. Wzrost poziomu kwalifikacji i wiedzy fachowej pracowników Nadleśnictwa pozwala efektywniej wykonywać zadania ujęte w dokumencie Polityka Leśna Państwa (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 67-71)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rozliczanie i wykorzystanie środków funduszu leśnego.

⁵³ Na podstawie oceny Komisji weryfikacyjnej powołanej zarządzeniem nr 10 Dyrektora RDLP z 20 lutego 2014 r. w sprawie weryfikacji wyniku finansowego za rok 2013; decyzji nr 41 Dyrektora RDLP z 25.06.2014 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za 2013 rok.

⁵⁴ Nadleśnictwo Białogard – 26.519 zł, Bobolice – 416.910 zł, Szczecinek – 138.533 zł i Trzebiełino – 261.508 zł.

⁵⁵ Z kwoty 950.402 zł na kwotę 106.932 zł.

⁵⁶ a) W X 2013 r. kwota należnego odpisu podstawowego na FL wyniosła 213.035 zł, kwota należnej dopłaty podstawowej na wyrównanie niedoborów wyniosła 252.658 zł, saldo rozrachunków z FL było ujemne i wynosiło (-) 39.623 zł, b) we XI 2013 r. kwota należnego odpisu podstawowego na FL wyniosła 156.938 zł, kwota należnej dopłaty podstawowej na wyrównanie niedoborów wyniosła 252.658 zł, saldo rozrachunków z FL było ujemne i wynosiło (-) 95.720 zł, b) w XII 2013 r. kwota należnego odpisu podstawowego na FL wyniosła 189.375 zł, kwota należnej dopłaty podstawowej na wyrównanie niedoborów wyniosła 252.659 zł, saldo rozrachunków z FL było ujemne i wynosiło (-) 63.284 zł.

4. Sytuacja majątkowo-finansowa Nadleśnictwa.

4.1. System organizacji rachunkowości.

W Nadleśnictwie wykorzystuje się System Informatyczny Lasów Państwowych (dalej: SILP), który jest zintegrowany z poszczególnymi szczeblami zarządzania na poziomie leśnictw, nadleśnictw, zakładów Lasów Państwowych, regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych i Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. Księgi rachunkowe prowadzone były w siedzibie Nadleśnictwa w podsystemie *Finanse i Księgowość* SILP. W podsystemach SILP prowadzone są też księgi pomocnicze dla:

- środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych w budowie oraz dokonywanych odpisów amortyzacyjnych w podsystemie *Infrastruktura*;
- wartości lasów i gruntów w podsystemie *Las* (ewidencja pozabilansowa);
- umów o finansowanie i dofinansowanie projektów ze źródeł zewnętrznych, dla których jest wymóg stosowania oznaczenia operacji kodem księgowym w podsystemie *Planowanie*;
- rozrachunków z pracownikami na imiennych kartach wynagrodzeń, a także rezerw na świadczenia pracownicze w podsystemie w podsystemie *Kadry i Płace*;
- zapasów w magazynie w podsystemie *Gospodarka Towarowa*;
- sprzedaży w podsystemie *Gospodarka Towarowa*;
- kosztów według typów działalności oraz w układzie kalkulacyjnym w podsystemie *Las*.

Do tworzenia raportów z bazy danych SILP wspomagających proces zarządzania i analiz wykorzystywana jest aplikacja SILPweb, poprzez moduły „Raporty” i „Sprawozdawczość” oraz pakiet SAP Business Objects do tworzenia niestandardowych raportów. Aplikacje te oferują zestawy raportów obejmujące główne płaszczyzny funkcjonowania jednostki, a w szczególności: planowania, gospodarki leśnej, gospodarki towarowej, kadr i płac, infrastruktury, finansów i księgowości, sprzedaży drewna, zamówień publicznych, dotacji na projekty, sprawozdawczości wewnętrznej i zewnętrznej.

Wybrane operacje gospodarcze wprowadzane są do ksiąg rachunkowych zapisem automatycznym, na podstawie danych wprowadzonych do podsystemów SILP. Księgowane zapisem automatycznym są operacje dotyczące: naliczenia amortyzacji i umorzenia, rozliczenia niedoborów i nadwyżek w środkach trwałych, listy płac, rezerwy na świadczenia pracownicze, sprzedaży, wydanie materiałów i produktów na własne potrzeby oraz jako deputatów, rozliczenie niedoborów i nadwyżek produktów i materiałów.

Z podsystemów SILP *Finanse i Księgowość* do innych podsystemów automatycznie przenoszone są dane o wykorzystaniu i eksploatacji środków trwałych, nakładach na środki trwałe w budowie oraz o wykonaniu planu. (dowód: akta kontroli str. 717-720)

Zasady udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w Nadleśnictwie zostały uregulowane zarządzeniem nr 85 Dyrektora Generalnego LP z dnia 9.09.2003 w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w PGL LP oraz w *Instrukcji obiegu dokumentów i ich kontroli wewnętrznej Nadleśnictwa Bobolice* wprowadzonej zarządzeniem nr 17/13 z dnia 30.07.2013 r.

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że „(...) nie posiada informacji jaki jest zakres dostępu pracowników DG LP i RDLP w Szczecinku do ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa Bobolice oraz czy księgi Nadleśnictwa oraz transakcje w nich dokonywane były kontrolowane i czy wykorzystywano do tego dostęp do ksiąg lub inne mechanizmy kontrolne”.

(dowód: akta kontroli str. 721)

Sprawozdania finansowe Nadleśnictwa za 2011 r. 2012 r. i 2013 r. sporządzone były na formularzach przekazywanych corocznie przez Dyrekcję Generalną LP za pośrednictwem RDLP według zasad i wzorów, określonych corocznie przez Dyrektora Generalnego LP zarządzeniem w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za dany rok przez jednostki organizacyjne

Lasów Państwowych⁵⁷. Przed sporządzeniem sprawozdania Nadleśnictwo dokonało potwierdzenia sald z innymi jednostkami organizacyjnymi LP. Różnice nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 721, 992, 1058, 1077, 1143, 1169, 1246)

Sprawozdania finansowe Nadleśnictwa za rok 2011, 2012 i 2013 podlegały badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta, który wydał o tych sprawozdaniach opinię bez zastrzeżeń. Po zbadaniu przez biegłego rewidenta sprawozdania finansowe były przekazywane RDLP w wersji papierowej i dodatkowo w wersji elektronicznej.

(dowód: akta kontroli str. 978-1251)

4.2. Wybrane transakcje/zdarzenia gospodarcze oraz prawidłowość ujęcia ich w księgach rachunkowych.

Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych naliczona na kwotę: 462.124 zł w 2011 r., 585.160 zł w 2012 r. i 784.520 zł w 2013 r., ujęta została w księgach na właściwych kontach.

(dowód: akta kontroli str. 686-691, 698, 699, 701-703, 707-709)

Na podstawie zarządzenia 23/2 Dyrektora RDLP z 14.05.2013 r. Nadleśnictwo otrzymało w 2013 r. środki finansowe w kwocie 260.000 zł z amortyzacji scentralizowanej, która zgodnie z zapisami obowiązującego Planu kont PGL LP z komentarzem (załącznik nr 2 do zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego LP z 4.12.2012 r., ze zm.) odniesiona została w kapitał zasobów Nadleśnictwa, z przeznaczeniem na budowę drogi leśnej. W latach 2011-2012 Nadleśnictwo nie otrzymało środków w ramach amortyzacji scentralizowanej i nie przekazało środków na amortyzację scentralizowaną.

(dowód: akta kontroli str. 593, 594, 601-609, 626, 635, 636, 645, 697)

Podział zysku Nadleśnictwa dokonany był na podstawie decyzji Dyrektora RDLP⁵⁸. Zysk za 2011 r. w kwocie 2.901,7 tys. zł przeznaczony został w wysokości 2.767,3 tys. zł na zwiększenie kapitału zasobów Nadleśnictwa, w wysokości 112 tys. zł na cele społecznie użyteczne i w wysokości 22,4 tys. zł na ZFŚS. Zysk za 2012 r. w kwocie 538,4 tys. zł przeznaczony został w wysokości 457,6 tys. zł na zwiększenie kapitału zasobów, w wysokości 80,8 tys. zł na cele społecznie użyteczne. Zysk za rok 2013 w kwocie 509,5 tys. zł został przeznaczony w wysokości 435,4 tys. zł na zwiększenie kapitału zasobów, a w wysokości 74,1 tys. zł na cele społecznie użyteczne. Dodatkowo kapitał zasobów nadleśnictwa został zwiększony o kwotę 416,9 tys. zł przyznana decyzją RDLP po weryfikacji wyniku finansowego, na pokrycie niedoboru na działalności leśnej.

(dowód: akta kontroli str. 542-548, 626, 635, 636, 645)

Nadleśnictwo dokonywało transakcji z jednostkami organizacyjnymi LP, tj. z nadleśnictwami podlegającymi RDLP, Zespołami Składnic Lasów Państwowych w Białogardzie i Miastku, Ośrodkiem Rozwojowo-Wdrożeniowym LP w Bedoniu, Leśnym Bankiem Genów w Kostrzycy i Leśnym Ośrodkiem Szkoleniowym w Puszczykowie. Transakcje te poza sprzedażą

⁵⁷ Za 2011 - zarządzenie nr 74 Dyrektora Generalnego LP z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2011 rok przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, za 2012 - zarządzenie nr 96 Dyrektora Generalnego LP z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2012 rok przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, za 2013 r. - zarządzenie nr 80 Dyrektora Generalnego LP z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2013 rok przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

⁵⁸ Nr 16 Dyrektora RDLP w Szczecinku z dnia 30 czerwca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2011 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP, nr 44 Dyrektora RDLP w Szczecinku z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2012 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP i nr 48 Dyrektora RDLP z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie sprostowania błędu w decyzji oraz załączniku do decyzji nr 44 Dyrektora RDLP w Szczecinku z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2012 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP i nr 41 Dyrektora RDLP w Szczecinku z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie zatwierdzenia rozliczenia i podziału wyniku finansowego za rok 2013 w jednostkach nadzorowanych przez RDLP.

drewna przedstawioną w punkcie 1.8 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, polegały m.in. na:

- zakupie sadzonek i nasion, siatki ogrodzeniowej, odzieży ochronnej i mundurów, usług przechowywania i oceny nasion, usług związanych z ochroną lasu (w tym lotów przeciwpożarowych), usług związanych z organizacją narad i szkoleń;
- sprzedaży nasion i sadzonek, usług związanych z naradami i szkoleniami, pokrycia kosztów czynszów dzierżawnych (od 2 nadleśnictw) i kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego (od 2 nadleśnictw).

Transakcje te ujęto w księgach Nadleśnictwa w ten sam sposób jak transakcje z innymi kontrahentami. Sprzedaż towarów i usług księgowana była na odpowiednim koncie osobowym odbiorcy oraz właściwym koncie rzeczowym przychodów ze sprzedaży, natomiast zakup ujmowany był na odpowiednim koncie osobowym dostawcy oraz właściwym koncie rzeczowym.

W badanym okresie wartość transakcji kupna wyniosła 1.672,8 tys. zł (2,8% poniesionych kosztów), z tego w: 2011 r. - 351 tys. zł, w 2012 r. – 675,6 tys. zł i w 2013 r. – 646,2 tys. zł. Wartość transakcji sprzedaży w tym okresie wyniosła łącznie 1.715,8 tys. zł (2,6% przychodów), z tego w 2011 r. – 710 tys. zł, w 2012 r. – 560,2 tys. zł i w 2013 r. – 445,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 868, 869, 897, 898)

Analiza 23 wybranych faktur o łącznej wartości 394,7 tys. zł dotyczących sprzedaży sadzonek⁵⁹ (18 na kwotę 380,9 tys. zł), szyszek⁶⁰ (1 na kwotę 11,3 tys. zł) i utrzymania lokalu mieszkalnego pracownika nadleśnictwa Trzebielino (4 na 2,5 tys. zł) wykazała, że sprzedaż ta realizowana była po koszcie wytworzenia⁶¹. (dowód: akta kontroli str. 916-950)

W 2011 r. i w 2013 r. Nadleśnictwo osiągnęło zysk ze sprzedaży środków trwałych odpowiednio w kwocie 34,4 tys. zł i 13,7 tys. zł. W 2012 r. sprzedaż środków trwałych była nierentowna (strata wyniosła 204,4 tys. zł), z powodu sprzedaży 3 budynków mieszkalnych i 1 lokalu mieszkalnego z zastosowaniem ulgi na podstawie art. 40a ustawy o lasach. Przychód ze sprzedaży ww. budynków i lokalu mieszkalnego wyniósł 27,2 tys. zł, a koszt 233,7 tys. zł. W kontrolowanym okresie przedmiotem sprzedaży były: w 2011 r. meble, telefony, aparat fotograficzny, samochód i 2 lokale mieszkalne (jeden z zyskiem 2,2 tys. zł i jeden ze stratą 11,4 tys. zł), w 2012 r. – poza ww. budynkami i lokalem mieszkalnym, meble, zestawy komputerowe, telefony komórkowe, projektor, w 2013 r. – samochód osobowy, przyczepa jednoosiowa, laptop i telefony komórkowe. Badanie procedury sprzedaży 1 budynku mieszkalnego⁶² i 2 samodzielnych lokali mieszkalnych⁶³ w latach 2011-2012 (łącna strata na sprzedaży 188,5 tys. zł), nie wykazało nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 723-729, 732-745)

Na dzień bilansowy poszczególnych lat okresu kontrolowanego nie występowały zapasy, które utraciły wartość użytkową i nie dokonywano odpisów aktualizujących z tego tytułu.

(dowód: akta kontroli str. 752, 758-781, 951-971)

⁵⁹ Dla nadleśnictw: Manowo, Gościno i Białogard w 2011 r. na kwotę 155,8 tys. zł, Warcino i Manowo w 2012 r. na kwotę 136,1 tys. zł i Manowo, Warcino, Czarnobór, Borne Sulinowo, Białogard, Miastko i Mieszkowice w 2013 r. na kwotę 100,3 tys. zł.

⁶⁰ Dla Leśnego Banku Genów w Kostrzycy na kwotę 11,3 tys. zł adekwatną do kosztu zbioru szyszek przez zleceniobiorcę zewnętrznego.

⁶¹ Sadzonki sprzedano po cenie w obrocie wewnętrznym zgodnie z cennikiem ustalonym przez Nadleśniczego na każdy rok na podstawie zarządzenia nr 66 DGLP z 1.10.2009 r zmieniającego zarządzenie nr 16 z 25.02.2008 r. w sprawie jednolitych zasad ewidencjonowania kosztów produkcji szkółkarskiej w jednostkach organizacyjnych LP oraz ustalania kosztów produkcji sadzonek metodą rachunku ciągłego, koszty utrzymania mieszkania według faktycznych kosztów, a szyszek – według kosztu zakupu usługi zrywu szyszek przez zewnętrznego zleceniobiorcę.

⁶² Jednorodzinny (nr inwentarzowy 110/00029) wraz z dwoma przynależnymi budynkami gospodarczymi i działką gruntu (koszty sprzedaży - 66 255 zł, cena sprzedaży – 7.970 zł, wynik sprzedaży w 2012 r.: -58.285 zł).

⁶³ Lokalu mieszkalnego nr inwentarzowy 110/00952 położonego w budynku 10-rodzinnym wraz z pomieszczeniem gospodarczym, udziałem w działkach gruntu i w przynależnych środkach trwałych (koszty sprzedaży: 17.349 zł, cena sprzedaży 5.988 zł, wynik sprzedaży w 2011 r. -11.361 zł) i lokalu mieszkalnego (nr inwentarzowy 122/00002), położonego w budynku 2-rodzinnym wraz z przynależnym budynkiem gospodarczym, udziałem w działce gruntu i studni (koszty sprzedaży 124.794 zł, cena sprzedaży 5.955 zł, wynik sprzedaży w 2012 r. -118.839 zł).

Nadleśnictwo naliczało odsetki od należności przeterminowanych. Dochodzenie odsetek odbywało się przez kontakt telefoniczny z kontrahentem, wysyłanie upomnień i na drodze sądowej. Według stanu na 31.12.2011 r. wyegzekwowano 1.959 zł tytułem naliczonych odsetek (100%), na 31.12.2012 r. - 1.043 zł (100%) i na 31.12.2013 r. - 2.128 zł (86,3%). Odsetki na kwotę 338 zł (należne wg stanu na koniec 2013 r.) zgłoszono do wyegzekwowania w postępowaniu upadłościowym. (dowód: akta kontroli str. 798-800)

Odpisy aktualizujące wartość należności tworzone były na należności przeterminowane nie wchodzące do rozliczeń międzyokresowych przychodów, w związku z wystąpieniem przesłanek określonych w art. 35b ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 29 września o rachunkowości⁶⁴. Stan należności przeterminowanych na: 31.12.2011 r. wyniósł 19,4 tys. zł, odpisem objęto należności w kwocie 19,2 tys. zł (98,9% tych należności), na 31.12.2012 r. - 62,9 tys. zł, odpisem objęto 8,1 tys. zł (12,9%) i na 31.12.2013 r. - 55,7 tys. zł, odpisem objęto 18,3 tys. zł (32,9%). Zgodnie z Branżowym Planem Kont odpisem aktualizującym nie zostały objęte należności, które w momencie naliczenia nie były przychodem. Dotyczy to należności z tytułu kar umownych za nieodebrany surowiec drzewny.

(dowód: akta kontroli str. 621, 631, 641, 729-731, 852-857, 1272-1273)

Zobowiązania krótkoterminowe na dzień bilansowy wynosiły: w 2011 r.- 3.680.720 zł, w 2012 r. - 3.215.886 zł, w 2013 r. - 3.146.725 zł, w tym z tytułu dostaw towarów i usług odpowiednio: 1.404.184 zł, 958.220 zł i 1.194.869 zł. W kontrolowanym okresie wystąpiły sporadycznie przypadki regulacji zobowiązań po terminie (1 przypadek w 2011 r., 4 - w 2012 r. i 1 w 2013 r.) Nadleśnictwo zapłaciło odsetki z tego tytułu w łącznej kwocie 1.689 zł (w 2011 r. - 11 zł, w 2012 r. - 138 zł i w 2013 r. - 1.540 zł). Przyczyną nieterminowej zapłaty było: zastosowanie nieprawidłowej ceny w naliczeniu podatku VAT, nieterminowe wystawienie faktury, pomyłkowe opóźnienie realizacji płatności.

(dowód: akta kontroli str. 802-852)

W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo nie posiadało akcji ani udziałów.

(dowód: akta kontroli str. 649)

Ewidencja ilościowa i wartościowa lasów i gruntów prowadzona była pozabilansowo w systemie *Las*. Do ksiąg rachunkowych wprowadzono, zgodnie z polityką rachunkowości LP, wartość gruntów przejętych w trwałą zarząd⁶⁵ w kwocie 74.510 zł oraz utworzonej przez Nadleśnictwo szkółki leśnej w kwocie 120.679 zł. W ewidencji bilansowej ujęto 33,35 ha o wartości 195.190 zł, w ewidencji pozabilansowej ujęto na dzień 31.12.2011 r. 19.137,40 ha o szacunkowej wartości 644.025.852 zł, na dzień 31.12.2012 r. - 19.184,10 ha o szacunkowej wartości 645.746.351 zł, na dzień 31.12.2013 r. - 19.184,10 ha o szacunkowej wartości 591.431.707 zł.

(dowód: akta kontroli str. 751, 786-797)

Koszty wynagrodzenia pracowników Nadleśnictwa w badanym okresie systematycznie rosły: o 17,2% w 2012 r. (z 4.004,7 tys. zł w 2011 r. do 4.695 tys. zł) oraz o 4,3% w 2013 r., tj. do 4.896,9 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem wzrosło o 13,1% w 2012 r. (z 5.938 zł do 6.715 zł) i zmalało do 6 531 zł w 2013 r.

Nadleśniczy wyjaśnił, że „na wzrost funduszu wynagrodzeń wpływ miała zmiana stawki wyjściowej z 1.120 zł na stawkę 1.260 zł do wyliczenia wynagrodzeń zasadniczych i ich pochodnych, jak również nagrody pozostałe, awanse pracowników w oparciu o akty prawne normujące zasady wynagradzania pracowników w Lasach Państwowych, a na spadek przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w 2013 r. w stosunku do 2012 r. o kwotę 184 zł miała, przede wszystkim, mniejsza o 256,4 tys. zł kwota nagród wypłaconych w 2013 r. Ponadto, do zmniejszenia przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyczynił się wzrost zatrudnienia w 2013 r. w grupie pracowników o najmniejszych dochodach”.

(dowód: akta kontroli str. 667, 715)

⁶⁴ Dz.U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

⁶⁵ Na podstawie decyzji Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy Szczecin, Filia w Koszalinie z dnia 14.11.2007 r.

4.3. Sytuacja majątkowo – finansowa Nadleśnictwa.

Sytuację finansowo-majątkową Nadleśnictwa należy ocenić jako stabilną. W latach 2011-2013 suma bilansowa systematycznie rosła z 17.625,3 tys. zł na koniec 2011 r. do 19.939,6 tys. zł na koniec 2013 r. Najistotniejszym wartościowo składnikiem aktywów były rzeczowe aktywa trwałe, przede wszystkim budynki i obiekty inżynierii lądowej i wodnej, które stanowiły w kolejnych latach od 40,4% w 2011 r. przez 65,4% w 2012 r. do 68,2% w 2013 r. sumy aktywów. Wzrost wartości pozycji bilansowej „Budynki, budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej” w kolejnych latach wynikał z nakładów inwestycyjnych na odnowienie majątku trwałego.

Istotnym składnikiem aktywów Nadleśnictwa w analizowanym okresie (od 35,2% w 2011 r. do 16,5% w 2013 r.) były także inwestycje krótkoterminowe, które obejmowały środki pieniężne w kasie, na rachunkach bieżących i na lokatach. Spadek stanu środków pieniężnych w kontrolowanym okresie wynikał ze spadku wartości sprzedaży drewna oraz z realizacji dużej ilości zadań inwestycyjnych. (dowód: akta kontroli str. 618-650)

Aktywa nadleśnictwa finansowane były przede wszystkim kapitałem zasobów Nadleśnictwa, który w latach 2011-2013 wyniósł: 9.238,5 tys. zł, 12.101 tys. zł i 12.913,4 tys. zł (co stanowiło odpowiednio 52,4%, 63,7% i 64,8% sumy pasywów). Wzrost kapitału zasobów w 2011 i 2012 r. wynikał głównie z odpisu z zysku (odpowiednio 623,9 tys. zł i 2.767,3 tys. zł), a w 2013 r. wynikał z odpisu z zysku (457,6 tys. zł), dopłaty z funduszu leśnego na budowę środków trwałych (80 tys. zł) i z amortyzacji scentralizowanej (260 tys. zł).

Zobowiązania długoterminowe w okresie kontrolowanym nie występowały, natomiast zobowiązania krótkoterminowe sukcesywnie spadały w kontrolowanym okresie, z 3.680,7 tys. zł (20,9% sumy pasywów) w 2011 r. do 3.146,7 tys. zł (15,8% sumy pasywów) w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 618-650)

Przychody ze sprzedaży wynosiły: w 2011 r. – 21.729,7 tys. zł, w 2012 r. – 20.059,3 tys. zł i w 2013 r. – 18.929,4 tys. zł, a jej koszty odpowiednio: 13.222,6 tys. zł, 13.095,9 tys. zł i 11.627,9 tys. zł. Spadek przechodów ze sprzedaży wynikał ze spadku przychodów ze sprzedaży drewna z 21.636,1 tys. zł w 2011 r. do 18.820,8 tys. zł w 2013 r. Przyczyny spadku tych przychodów zostały przedstawione w części 1.7. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Wynik brutto ze sprzedaży w 2011 r. wyniósł 8.507,2 tys. zł, w 2012 r. - 6.963,4 tys. zł oraz w 2013 - 7.301,4 tys. zł i był efektem sukcesywnego spadku wielkości przychodów ze sprzedaży (o 1.670,4 tys. zł w 2012 r. i o 1.129,95 tys. zł w 2013 r.), na skutek dekonunktury na rynku drzewnym. Wynik netto na sprzedaży za 2011 r. wyniósł 1.842,7 tys. zł, a w latach 2012-2013 Nadleśnictwo poniosło straty (odpowiednio: -564 tys. zł i -484,4 tys. zł). Przychody z działalności ubocznej i dodatkowej nie były niższe niż poniesione koszty. (dowód: akta kontroli str. 651-652)

W latach 2011-2013 na całej działalności Nadleśnictwo osiągnęło zysk netto odpowiednio w wysokości: 2.901,7 tys. zł, 538,4 tys. zł i 509,5 tys. zł. Strata na sprzedaży w 2011 r. i 2012 r. została pokryta zyskiem na pozostałej działalności operacyjnej (500,6 tys. zł za 2011 r. i 607,5 tys. zł za 2012 r.), głównie z przychodów z dzierżawy nieruchomości (gruntów, stawów i jezior) oraz działalności finansowej z tytułu odsetek od lokat krótkoterminowych i środków na rachunkach bankowych (odpowiednio: 230,6 tys. zł i 88,8 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 651-662)

Wskaźniki płynności uległy w 2012 r. znacznemu obniżeniu w porównaniu do roku poprzedniego, a w 2013 r. stabilizacji. Mimo utrzymywania się na bezpiecznym poziomie, były jednak niższe, niż wskaźniki przeciętne osiągnięte w całym PGL LP⁶⁶. Wskaźniki zadłużenia Nadleśnictwa w 2012 r. uległy pogorszeniu i były wyższe, niż w całej PGL LP⁶⁷, jednakże nie wystąpiło zagrożenie terminowej regulacji zobowiązań.

⁶⁶ Wskaźnik płynności I, II i III dla Nadleśnictwa w 2011 r. wyniosły: 2,30; 2,14 i 1,73, a dla całego PGL LP odpowiednio: 3,23; 3,08 i 2,66; w 2013 r. dla Nadleśnictwa: 1,82; 1,65 i 1,08, a dla całego PGL LP odpowiednio: 2,80; 2,66 i 2,31.

⁶⁷ Wskaźnik ogólnego zadłużenia, wskaźnik zadłużenia kapitału własnego Nadleśnictwa w 2011 r. wyniósł odpowiednio: 27,52% i 37,97%, a w PGL LP odpowiednio: 23,07% i 29,99%, a za 2013 r. w Nadleśnictwie: 30,02% i 42,90%, a w PGL LP: 24,96% i 33,26%.

Wskaźniki rentowności w 2011 r. utrzymywały się na wyższym poziomie, niż w całej PGL LP, jednakże w 2012 r. znacznie spadły, a w 2013 r. - mimo niewielkiej - poprawy kształtowały się poniżej średniego poziomu PGL LP, przyjmując wartości w przedziale od 2,55% do 3,65% (przeciętne w PGL LP kształtowały się między 3,17% a 4,42%). Natomiast wskaźniki rentowności na sprzedaży (wynik na sprzedaży do sprzedaży netto) w 2012 r. i 2013 r. osiągnęły wartości ujemne, niższe od przeciętnej w PGL LP.

W analizowanym okresie cykl obrotu należności uległ wydłużeniu z 24 do 33 dni, głównie z powodu spadku liczby odbiorców kupujących drewno na przedpłaty oraz zmniejszenia ilości kupowanego drewna przez tych nabywców, przy jednoczesnym nieznacznym skróceniu średniego okresu regulowania zobowiązań krótkoterminowych z 60 do 59 dni⁶⁸ (wskaźniki obrotu należności i zobowiązań handlowych wyliczono jako iloraz wartości - odpowiednio należności i zobowiązań - według stanu na ostatni dzień roku obrotowego oraz przychodów ze sprzedaży, pomnożony przez 360 dni).

(dowód: akta kontroli str. 616,617)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zbadanym obszarze.

5. Realizacja wniosków pokontrolnych z wcześniejszych kontroli NIK.

Opis stanu
faktycznego

Najwyższa Izba Kontroli nie przeprowadzała w Nadleśnictwie kontroli w zakresie gospodarki finansowej LP w ostatnich pięciu latach. (dowód: akta kontroli str. 25-29)

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁹, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 24 października 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

⁶⁸ W całym PGL LP cykl szybkości obrotów należności w latach 2011, 2012 i 2013 kształtował się następująco: 26 dni, 28 dni i 23 dni, a zobowiązań odpowiednio: 62 dni, 70 dni i 66 dni.

⁶⁹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., dalej: ustawa o NIK.